

**„HINNI KELL A GYEREKEKBEN, AZ ÍZLÉSÜKBEN”
ACZÉL ANDRÁS JÁNOS VITÉZRŐL, BOHÉM
KISKARÁCSONYRÓL ÉS A LAKNER STÚDIÓRÓL**

Aczél András
(Éder Vera fotója)

Sokévtizedes tapasztalattal vallja, hogy olyan sodró lendületű előadásokat kell életre hívni, amelyekbe már az első percben belecsöppennek a kicsik, benne élnek, s a legvégén rácsodálkoznak arra, hogy már be is fejeződött a produkció. Aczél András legutóbbi János vitéze a Tatabányai Szimfonikus Zenekarral nagy tetszést aratott, és sok lelkes nézője volt az operaházi Makrancos királylánynak vagy a Bohém kiskarácsonynak is. A játékmester-rendezővel a mai fiatalok figyelmének felkeltéséről, a gyerekelőadások titkairól, valamint Lakner Bácsi Gyermekszínházról is beszélgettünk.

- Legutóbb Román Gézával, a Tatabányai Szimfonikus Zenekar vezetőjével készítettem interjút, aki örömmel emlegette, mekkora sikert aratott az a János vitéz-produkciójuk, amelyet Ön rendezett. Mi kell ahhoz, hogy egy ilyen klasszikus darab a XXI. századi gyerekeket is magával ragadja?
- A zenekar legfőbb célja az volt, hogy megünnepelje a jubileumát egy olyan művel, amelyet korábban már sikerrel játszott. Hábetler Andrászt kérték fel a rendezésre, ő időhiány miatt azonban nem tudta vállalni, s maga helyett engem ajánlott, én pedig nagyon örültem a feladatnak, mert a János vitéz régóta foglalkoztatott. Persze, mindig minden érdekel, amiben játéklehetőség rejlik. S hogy miért lehet ebből a darabból igazán jó ifjúsági előadást rendezni? Úgy véltem, kicsit szélesíteni kell a palettát, hogy ne csupán Kacsóh-daljátékát vagy Petőfi elbeszélő költeményét ismerjék meg a

nézők. A darabnak mindkettő adaptációjává kell válnia, úgy, hogy megkeressük az ősváltozatot. Így arra koncentráltam, hogy mi mindent lehetne visszaemelni a költeményből a zenés darabba, s igyekeztem olyan szöveggönyvet összeállítani, amelyben a történet alapjául a Petőfi-féle János vitéz szolgál és ehhez társul Kacsóh zenéje. Így született egy remek játék. S hogy koncentrált legyen az előadás, abban az időkeret is segített, hiszen egy óra tíz percbe kellett mindent összesűríteni, de a gyerekközönségnek nem is szolgálhatunk végtelen hosszúságú művekkel... Izgalmas feladatot jelentett, miként lehet a publikumot leginkább magával ragadó részeket megfogni, úgy, hogy a cselekmény értelmes egésszé álljon össze. Ami mellékvágányt jelentett, lassította az eseményeket, kivágtuk, megőrizve a történetet. Nagyon jó előadói gárdával dolgozhattam, amelynek tagjai remek ötletekkel álltak elő. S mikor a produkció elkezdett élni, akkor már tudtuk, a gyerekek nem fogják unni. Úgy vélem, a lényeg mindig az, hogy olyan sodró lendületű játékot vigyünk színre, olyan előadást teremtsünk, amelybe belecsöppen, részesévé válik a néző, s a végén rácsodálkozik: már be is fejeződött?! Az a jó színház, amelyet, ha néz valaki, egy pillanatra sem tekinget az órájára, nem esik ki a játékból. De e téren az Operakommandóval is számos hasznos tapasztalatot szereztem.

– Ezzel a sorozattal számos iskolában felléptek. Hogyan fogadták a gyerekek az ország különböző részein a komolyzenét?

– Az interaktív énekórával hét éven keresztül utaztunk, s bár szinte mindenütt kicsit aggódva érkeztek, félve attól, hogy mit is kell kibírniuk, már az első percben bevontuk őket a játékba. Mire hozzájuk szóltam volna, már velünk énekeltek... Az énekesünk rázendített a Torreádor dalra, így arra kértem őket, legyenek ők a kórus, s megtanítottam néhány taktust. S rögtön azt érezték, valaki az ő nyelvükön beszél, viccelődik velük. Volt, hogy tapssal, ostinatóban kísérték a Hány Toborzóját. Persze szóba került a pizza reklámmá vált La donna è mobile vagy a WC-papírt hirdető Traviata részlet... S arról se feledkeztünk el, hogy egy-egy operához az adott korszak történelmi eseményeit vagy más, vele egyszerre született művészeti alkotást kapcsoljunk. Két énekessel és egy zongoristával jártuk az országot. Az eredmény: 200 előadás, 25 ezer mosolygós gyerekarc. Az Operakommandó az Operaház teljes ifjúsági koncepciójának a része volt, s ebbe a sorozatba tartozott az is, hogy teljes előadásokat láthattak a gyerekek, nem csupán keresztmetszetet. Az Operakaland nézőinek száma több tízezerre rúgott. Az iskolák megkapták az oktatóanyagot, volt egy művész, aki az előadások bevezetőjeként beszélt a produkcióról, valamint arról is, hogy miként kell a színházban viselkedni. Ezeknek az előadásoknak van persze egyfajta hullámszáma, s ha nem elég erős a művészi gárda, nem hiteles a produkció, akkor könnyen lehet vele bukni... Ezért is lényeges, hogy a legjobbak előadók vegyenek részt a gyerekelőadásokban. Egész életemben ehhez ragaszkodtam. A gyerekközönségnél ugyanis őszintébb nincs.

Aczél András: „*Hinni kell a gyerekekben*”
Operaházi nyílt nap,
(Fotó: Csibi Szilvia)

[2022-Misztériumok évadja / Noé bárkája \(Részlet\)](#) (4:48)

Benjamin Britten NOÉ BÁRKÁJA misztérium-opera egy felvonásban, középkori angol szövegek alapján

Rendezte: Aczél András, vezényel: Horváth Gábor
Közreműködik a Duna Szimfonikus Zenekar

– Mit tanult meg pályája során a jó gyerekelőadásokról?
– Hinni kell a gyerekekben, az ízlésükben. S érdemes bevonni őket mindenbe. Most is készülünk az egyik zenekarral egy új produkcióra. Menotti Amahl és az éjszakai látogatók című operáját fogjuk műsorra tűzni, s szeretnénk az előadással sokfelé turnézni. A darabban akad karácsonyi dal és kórusjelenet is, ezt például mindenütt szeretnénk betanítani a nézőtéren ülő gyerekeknek, hogy ők is részeseivé váljanak az előadásnak, a főszerepeket alakító művészek mellett. Ha elkezdek egy darabbal foglalkozni, sosem az vezérel, hogy miként fordítom a gyerekek nyelvére. Elsőként a zenét, a partitúrát tanulmányozom, s a szerző üzenetének az eljuttatásán gondolkodom, nem a mögöttes tartalmakon.

– Így kezdett neki a Szőnyi-darabnak, A makrancos királylánynak is?
– Igen, és sosem a didaktikus nevelési célok foglalkoztatnak. Ebben a műben fantasztikus mesterségbeli tudással megkomponált kórusrészeket találni, miközben a történet tanmese arról, hogy egy környezetváltozás hatására az elkényeztetett kislány hogyan lesz képes barátságokat kötni, miként alakul át az élete. Ennél a műnél is zeneileg kezdtem el megismerni a cselekményt, azt figyelve, hogy az elhangzó mondatokat mennyire festi alá a zene, s a zenéből mennyire következnek az élethelyzetek, jelenetek. Szőnyi Erzsébet úgy komponálta meg az operáját, hogy minden szerepét gyerekek játsszák. S miután az Opera Gyermekkórusa adta elő a művet, azt is kitaláltuk az együttest vezető Hajzer Nikolettal, hogy megkeressük azokat a gyerekeket, akik nemcsak énekelnek a kórusban, hanem hangszeren is játszanak, vagy a gyerekkarból már kinőtt zenészek. Belőlük alakítottuk ki a darab zenekarát, s a koreográfusnak is az egyik énekkari lányt kértem fel, aki remek táncos. A vetített díszlet szintén az egyik kórustag rajzaiból született. Mindez elég közel vitte a fiatal közönséghez a darabot. A Kodály-tanítvány Szőnyi kórusjelenete az opera végén olyan, akár egy Kodály-vegyeskar. Miután ennek a vásári jelenetnek nincs semmi előzménye, ezért átkötésként beillesztettem az elejére is, írtam hozzá szöveget, így kapott a darab keretes szerkezetet, s tulajdonképpen vásári komédiaként került színre a játék. Az ötlet a Szőnyi-örökösök tetszését is elnyerte, nagy lelkesedéssel fogadták a változtatást. Pályám során temérdek gyerekelőadást vittem színre, s a legkedvesebbek közé tartozik egy másik operai produkció, a Bohém kiskarácsony. Sok éve volt műsoron a dalszínházban egy jótékonyági előadás, amelyben a gyerekkar szerepelt, de az évek során kissé megkopott. A főigazgató felkért, rendezzem át, de úgy döntöttem, inkább egy teljesen új előadást faragok belőle. Ebben a történetben egy idős Doktor bácsi él a Bohémek padlásszobájában, innen kapta az alcímet: Mesék a padlásszobából. Az öreg orvos ablakából figyeli az utcán játszó gyerekeket. A kicsik egyike balesetet szenved, így a doktor felviszi őket a lakásába, ahol megtalálják a festő régi képét, Marcell verseskötetét, a filozófus

lexikonát, s természetesen ehhez kapcsolódva csendülnek fel a megfelelő zenék... Nem az aktuális nevelési üzenetre fókuszáltam, hanem arra, hogy születessen egy olyan karácsonyi előadás, amit az előadó és a közönség egyaránt élvez, amelyben felhangzanak az ismert melódiák, de úgy, hogy szervesen illeszkednek a történetbe.

MAKRANCOS KIRÁLYLÁNY (4:47)

Szónyi Erzsébet meseoperáját a Makrancos királylányt önálló produkcióban viszi színre a Magyar Állami Operaház Gyermekkara. A darab Aczél András rendezésében kisebbeken keresztül kisebbekhez szól, sőt, külön érdekesség, hogy a látványvilág és a koreográfia is a gyerekek munkája.

(Opera Cafe)

- Dolgozott egy ideig a Lakner Stúdióban, a Gyermekszínház igazgatói posztját is betöltötte, de az utóbbi években nem születnek új előadások...
- Bízom benne, hogy újra tudunk indulni, bár a mai magyar kultúrafinanszírozási hiátusban nem könnyű... Kellenek hozzá partnerek, szükség van egy saját objektumra, ahol újraindulhatna a Tanoda, és ebből tudnának kinőni az előadások. A cél azonban az, hogy a hétköznapi gyerekeket fejlesszük a foglalkozásainkkal. Sokszor a gyerekszínházak, tanodák célja maga a színházi produkció, de én úgy vélem, hogy a színház maga is komoly nevelési, ízlésformáló, személyiségfejlesztő eszköztárat hordoz. A cél tehát nem egy-egy előadás életre hívása, hanem az, hogy egészséges, épeszű, jól kommunikáló, művelt és a valódi értékekre nyitott embereket neveljünk ebben az egyre inkább értékvesztett világban.
- Eközben pedig megszállott színházi szakemberként is tevékenykedik, hiszen pályázott korábban az Operaház igazgatói posztjára, most pedig a Kolibri Színházra...
- Igen, s ahogy a mostani pályázatomban is foglalkozom ezzel, kicsit másképp képzelem a Jókai téri teátrum feladatát... Jelenleg a gyerekszínház elsődleges funkciójának a nevelést tartják, pedig úgy vélem a szórakoztatás a legfontosabb, hiszen mindannyian szeretnénk kikapcsolódni, ha este ellátogatunk egy előadásra, és így vannak ezzel a kicsik is. S természetesen a gyerekeket is úgy kell kezelni, akár a felnőttközönséget, olyan előadásokat mutatva nekik, ami őket foglalkoztatja, szórakoztatja, érdekes a számukra. Ez utóbbit kicsit hiányolom a jelenlegi programból. Sok kortárs mű, s az aktuális gondokat feldolgozó darab szerepel a műsorban, s ezek mellett már nem jut hely a szépirodalmi alkotásoknak. Pedig ez utóbbiakban ugyanúgy meg lehet találni a korunkra vonatkozó problémafelvetéseket, amelyek a gyerekek számára is érdekesek. A jó darabok tényleg kortalanok. A digitalizáció okozta elidegenedés, a különböző társadalmi gondok ezekből a művekből is levezethetők. S nem lehetünk kizárólagosak, szükség van e téren is a sokszínűsége. Meghatározó, hogy a kicsikből álló publikum milyen előadásokat

láthat, ezért is döntöttem úgy: pályázok. S amit a Lakner Bácsi Gyermekszínháza kapcsán említettem, bármely gyerekelőadásnál elmondható: szükség van a színpadi feszültségre, kell az adrenalin, de ezt inkább mellékterméknek érzem, a cél a személyiségfejlesztés, amelyhez a színház szolgál eszközként.

Réfi Zsuzsanna

FÜGGELÉK

Aczél András
(szinhaz.online)

Forrai Katalin zeneóvodájától az Operaházig

Zenei tanulmányait Forrai Katalin zeneóvodájában kezdte, majd a zeneiskolán át egészen a Zeneakadémiáig folytatta. Karvezetői, iskolai énektanári és felsőfokú kulturális menedzseri képesítést is szerzett, legfontosabbnak mégis a Szent István Gimnázium Szimfonikus Zenekarában eltöltött hat évét tartja, ahol a Záborszky család kezei alatt zenélve egy életre elkötelezte magát a zene, később pedig a zenés színház mellett. 1989-ben került a Magyar Állami Operaházhoz, ahol ügyelőként, rendezőasszisztensként, majd játékmesterként dolgozott. Később a Budapesti Operettszínházhoz szerződött. Itt előbb művészeti főtitkárként, majd művészeti színpadigazgatóként tevékenykedett, miközben játékmesteri és rendezői feladatokat is vállalt. 2013-ban tért vissza az Operaházba, ahol elsősorban nagyszabású koncerteket, gálákat rendez. Ezek közül kiemelkednek a Beatles 50!, a Wagner200-maraton, az Erkel Színház újrainításának tiszteletére rendezett, valamint az Operaház megnyitásának 130. évfordulóját ünneplő díszelőadások, illetve a European Opera Days hazai rendezvényei. 2013 és 2017 között immár öt alkalommal vezette sikerre az Operaház társulatát a Sziget Fesztiválon.

2016 decemberében Bohém kiskarácsony címen megújította az Opera karácsonyi gyermekműsorát egy általa írt és rendezett önálló színpadi művel, míg 2017 májusában a MagyarFeszt keretében egy különleges helyszínen, az Erkel Színház díszletraktárból kialakított kamaraszínpadán állította színre Farkas Ferenc A bűvös szekrény című operáját.

Farkas Ferenc Bűvös szekrény c. operáját Aczél András rendezte.

[OperaCafé 20170507 - A bűvös szekrény a KAMRAktárban \(4:24\)](#)

Mindeközben a tanított éneket a Lakner Stúdióban, aminek később művészeti vezetője lett. A Lakner Bácsi Gyermekszínházának újjáalakítása után, annak igazgatója, illetve a Lakner Bácsi Alapítvány kuratóriumának elnöke lett. Kimagasló színvonalú munkájáért 2018-ban Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozata kitüntetésben részesült.

A farsang búcsúszavai című, Erkel színházi gálaesten, a kulisszák mögött. Középen: Aczél András
(Fotó: Nagy Attila)

A farsang búcsú szavai című, Erkel színházi gálaesten, Kesselyák Gergely karmesterrel és Keszei Borival.

(Fotó: Nagy Attila)

Aczél András a Budapesti Operabarátok Egyesülete rendezvényén

(Fotó: Rákossy Péter)

FILMEK ACZÉL ANDRÁSRÓL A YOUTUBE-N

[Alfától Operáig 15. rész - Aczél András \(6:11\)](#)

[OperaCafé 20170129 - Aczél András portré \(6:20\)](#)

[Filharmonia Podcast Aczél Andrással \(20:11\)](#)

[Tisza-Tavi Fesztivál - 2018. július 26-29. - Aczél András, Operaház, színpadigazgató... 7. \(5:29\)](#)